

ЩОДО ПОРІВНЯЛЬНОГО АНАЛІЗУ СУТНОСТІ ТА ЗМІСТУ ТЕРМІНУ «УПОВНОВАЖЕНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ОПЕРАТОР» У ЗАКОНОДАВСТВІ ЄС ТА УКРАЇНИ

ABOUT COMPARATIVE ANALYSIS THE NATURE AND CONTENT OF TERM «AUTHORIZED ECONOMIC OPERATOR» IN THE LEGISLATION OF THE EU AND UKRAINE

Досліджено сутність та зміст терміну «Уповноважений економічний оператор» у законодавстві ЄС та України. Визначено розбіжності у розумінні та застосуванні терміну в Україні та ЄС, наслідки, які ці розбіжності викликають у практичній діяльності митних органів України. Окреслено шляхи гармонізації положень митного законодавства України та ЄС з метою залучення українських суб'єктів зовнішньоекономічних операцій до міжнародних уповноважених ланцюгів поставок товарів.

Ключові слова: УЕО, Рамкові стандарти безпеки ВМО, зовнішньоекономічна діяльність, державне регулювання, Керівництво DG TAXUD.

Исследованы сущность и содержание термина «Уполномоченный экономический оператор» в законодательстве ЕС и Украины. Определены различия в понимании и применении этого термина в Украине и ЕС, последствия, которые эти несоответствия вызывают в практической деятельности таможенных органов Украины.

Предложены пути гармонизации положений таможенного законодательства Украины и ЕС, с целью привлечения украинских субъектов внешнеэкономических операций с международными уполномоченных цепей поставок товаров.

Ключевые слова: УЭО, Рамочные стандарты безопасности ВТО, внешнеэкономическая деятельность, государственное регулирование, Руководство DG TAXUD.

The essence and meaning of «authorized economic operator» in the legislation of the EU and Ukraine. The differences in the understanding and application of the term in Ukraine and the EU, effects that cause these differences in practice customs authorities of Ukraine. The ways of harmonisation of the provisions of the customs legislation of Ukraine and the EU, in order to attract Ukrainian subjects of foreign economic operations authorized international supply chain of goods..

Key words: AEO, Safe Framework, foreign trade, state regulation, AEO Guidelines DG TAXUD.

УДК 339

Ємець А.В.

старший викладач
кафедри митної справи
Університет державної фіскальної
служби України

Постановка проблеми. Зі схваленням у червні 2005 року на сесії Ради Всесвітньої митної організації в Брюсселі Рамкових стандартів безпеки та полегшення всесвітньої торгівлі (далі – Рамкові стандарти ВМО) [1] митна справа у світі отримала значний імпульс для розвитку. «Дві опори» Рамкових стандартів ВМО (співробітництво між держаними контролюючими органами різних країн під керівництвом митних адміністрацій та новий формат їх співпраці із бізнесом) [1] фактично окреслили головні риси нової форми митного контролю – інформаційного контролю ланцюгів постачання товарів у постіндустріальному суспільстві. Епохальність цієї події легко оцінити, пригадавши, що раніше існуючі форми митного контролю були відомі людству ще за часів Стародавнього світу. Всі вони, із незначними етнічними та технологічними відмінностями, тисячоліттями повсякденно використовувалися для епізодичного контролю конкретних вантажів у визначених географічних пунктах, залишаючи поза увагою зовнішньоекономічну операцію в цілому.

У той же час, цей міжнародний документ за змістом повністю відповідає своїй назві – він установлює лише рамки (дороговкази), в яких кожна країна має право просуватися на шляху запровадження нових форм митного контролю «із власною швидкістю» та з власними пріоритетами. Так наприклад, для США та Великобританії головним

пріоритетом в імplementації положень Рамкових стандартів ВМО [1] є захист від терористичних загроз, для Індії – підключення своїх перспективних з точки зору експорту галузей промислового виробництва (автомобілебудування, фармація) до глобальних світових ланцюгів поставок товарів, для країн Африки – це оптимізація ланцюгів постачання гуманітарних вантажів та взагалі продуктів харчування у віддалені райони континенту тощо.

В Україні внаслідок впливу цілого ряду об'єктивних та суб'єктивних чинників по теперішній час всі наукові розробки з цього питання знаходяться у теоретичній площині. Виходячи із географічного положення України, та з огляду на неодноразово проголошений курс на євроінтеграцію країни, вивчення європейського погляду на імplementацію Рамкових стандартів ВМО [1] є критично необхідним для України. Центральне місце у практичній реалізації інформаційного методу митного контролю за Рамковими стандартами ВМО [1] посідає інститут Уповноваженого економічного оператора (далі – УЕО).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальність піднятої теми зумовила відповідні дискусії в наукових і бізнес виданнях України. Теоретичні та практичні аспекти впровадження інституту УЕО, світовий досвід функціонування таких підприємств у межах уповноважених ланцюгів постачання, а також становлення правових норм

України щодо міжнародної митної моделі державно-приватного партнерства досліджували такі науковці, як: І.Г. Бережнюк [2], Білоус-Осінь [3], О.М. Вакульчик, І.Д. Харламова [4], С.Г. Левченко [5], Є.Б. Павленко [6], П.В. Пашко [7], А. Пономаренко [8], І.Л. Рудая [9], В.О. Сергійчик [10], С.С. Терещенко, Г.Д. Симонова, Г.О. Хабло [11] та інші.

Особливості функціонування інституту уповноваженого економічного оператора в ЄС на основі матеріалів Генерального директорату Європейської комісії з оподаткування та митного союзу (далі – DG TAXUD) «Уповноважені економічні оператори. Керівництво» (далі – Керівництво) [12] досить докладно розглянуто В. А. Туржанським та Д. М. Хомою [13].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Враховуючи те, що в Угоді про асоціацію з ЄС [14] відсутня згадка про приєднання України до ЄС, та той факт, що одним з базових принципів роботи Рамкових стандартів ВМО [1] є взаємне визнання митними адміністраціями статусу УЕО (у тому числі із країнами поза межами ЄС), нагальною потребою є наукове осмислення європейського підходу до визначення сутності та змісту терміну «УЕО», в контексті створення у майбутньому умов (законодавчих, організаційних) для побудови уповноважених ланцюгів поставок товарів за участю підприємств України, український статус УЕО яких буде визнаватися митними адміністраціями країн ЄС.

Мета статті. Провести порівняльний аналіз сутності та змісту терміну «УЕО» у законодавстві ЄС та України в якості відправного пункту на шляху укладення угоди про взаємне визнання статусу УЕО між Україною та ЄС.

Виклад основного матеріалу. Розгляд сутності та змісту терміну «УЕО» (АЕО – в англійських документах) у законодавстві України та ЄС проведемо послідовно порівнявши їх суб'єкт, об'єкт та обсяг взаємовідносин, що регулюються. З метою спрощення викладення матеріалу та враховуючи, що види спрощень (преваг), встановлені Рамковими стандартами ВМО [1], є наслідком отримання особою статусу УЕО, у даній роботі вони (види спрощень) розглядатися не будуть.

Відповідно до положень статті 12 Митного кодексу України (далі – МКУ) [15] УЕО – це підприємство, створене відповідно до законодавства України, яке відповідає умовам та має право користуватися спеціальними спрощеннями, встановленими цим кодексом на всій території України.

За Керівництвом [12] УЕО – це економічний оператор ЄС, що:

- веде діяльність, яка повністю чи частково регулюється митним законодавством;
- ділова практика якого визнана надійною;

– має право користуватися перевагами програми УЕО на всій території ЄС.

Таким чином, суб'єктом при розгляді «статусу УЕО» виступає та особа – підприємство, економічний оператор, який його отримує.

З наведеного зрозуміло, що спочатку необхідно порівняти зміст термінів «підприємство» за законодавством України і «економічний оператор» за законодавством ЄС.

Підприємство за законодавством України (Стаття 62 Господарського кодексу України) це юридична особа, яка має відокремлене майно, самостійний баланс, рахунки в установах банків та може мати печатки [16].

У свою чергу під «економічним оператором» ЄС розуміється: особа, бізнес якої пов'язаний із виконанням положень митного законодавства (Стаття 5(5) Митного кодексу ЄС) [17]. Відповідно до положень статті 5(4) Митного кодексу ЄС (далі – МК ЄС) [17] термін «особа» означає:

- фізичну особу;
- юридичну особу;
- будь-яке об'єднання осіб, яке не є юридичною особою, але визнається в рамках Союзу або національного законодавства таким, що може вчиняти правочини.

При цьому національне законодавство кожної держави-члена ЄС має пріоритет у визначенні кола осіб, які мають право на вчинення правочинів.

Таким чином зрозуміло, що європейське законодавство, на відміну від українського, не обмежує коло осіб, що можуть претендувати на статус УЕО лише юридичними особами. Замість цього, первісним критерієм у законодавстві ЄС виступає вид діяльності підприємства; якщо він цілком чи частково не пов'язаний із безпосереднім виконанням митного законодавства, таке підприємство не може бути УЕО. При цьому необхідно зазначити, що Керівництво [12] прямо вказує на відкритість європейської програми УЕО для всіх економічних операторів, у тому числі малого і середнього бізнесу, незалежно від їх ролі в міжнародних ланцюгах поставок. У той же час, у законодавстві ЄС відсутня норма щодо того, щоб УЕО працювали виключно із економічними операторами, які теж мають цей статус.

Враховуючи вищевикладене, можливо зробити висновок, що за своєю сутністю суб'єкт терміну «УЕО» у законодавстві України та ЄС майже тотожні. Необхідність вести діяльність, що регулюється митним законодавством прямо визначена законодавством ЄС, мається на увазі в законодавстві України... Що не критично з огляду на те, що Україна унітарна держава, а ЄС – союз держав із єдиною митною територією.

За змістом визначення суб'єкту терміну «статус УЕО» в законодавстві ЄС значно більший за рахунок включення фізичних осіб та громадських організацій.

Об'єктом регулювання у терміні «УЕО» є зовнішньоекономічна діяльність підприємства, визначена у Керівництві словосполученням «ділова практика», яка повинна бути «визнана надійною» митною адміністрацією країни, яка надає особі такий статус [12].

Що стосується оцінки надійності «ділової практики» претендента на отримання статусу УЕО, то цей процес взагалі не згадується у визначенні МКУ (див. Статтю 12 МКУ) [15]. Це, на думку автора, стало однією з причин¹ відсутності українських УЕО через п'ять років після введення в митне законодавство України відповідних правових норм. Замість оцінки ділової практики Стаття 13 МКУ [15] містить положення щодо подання претендентами на отримання статусу УЕО заяви та отримання відповідного сертифікату. До речі, «порядок та критерії оцінки відомостей, заявлених підприємством для отримання статусу уповноваженого економічного оператора», які повинно було визначити Міністерство фінансів України власним наказом (див. п. 13 Статті 13 МКУ) [15], досі не затверджено. Слід зазначити, що критерії отримання особою статусу УЕО в законодавстві ЄС займають всю Частину 2 Керівництва [12] та описані більш докладно, ніж в українському законодавстві (див. Статтю 14 МКУ) [15].

З аналізу тексту Керівництва [12] можливо зробити висновок, що в практиці застосування положень митного законодавства ЄС процес оцінки ділової практики УЕО розпочинається ще до моменту звернення із заявою про надання статусу УЕО (заповнення збірника самооцінки, консультацій із митними органами щодо раціонального вибору статусу...) і продовжується весь час роботи особи у сфері міжнародної торгівлі (інформування про зміни у складі виконавців ланцюга постачання та інших підрядників, спільне використання інформації з систем обміну комерційною інформацією тощо).

Заслугує також на увагу практика диференційованого підходу митних органів ЄС до оцінки ділової практики особи залежно від ролі (обсягу відповідальності), яку конкретний УЕО буде відігравати (нести) в уповноваженому ланцюзі поставки товарів (імпортер, експортер, власник митного складу, перевізник та т. ін.). Теоретичною основою такого підходу є положення Керівництва [12] стосовно зобов'язань економічних операторів у міжнародному ланцюзі постачань товарів (у табличному

вигляді цю інформацію можливо переглянути у роботі В. А. Туржанського та Д. М. Хоми [13]).

Таким чином, можливо вважати доведеним, що у визначенні МКУ не визначено об'єкт регулювання терміну «УЕО», що лишає митні органи України можливості (не визначена процедура) визначати відповідність конкретного заявника умовам (критеріям) отримання статусу УЕО.

На завершення порівняльного аналізу змісту поняття УЕО в законодавстві України та ЄС необхідно розглянути обсяг відносин, що регулюється терміном УЕО. Під обсягом відносин у даному випадку, на думку автора, слід розуміти «географічне поширення» статусу УЕО у зазначених правових системах у розумінні митних територій, де вони працюють; та резиденства особи, яка має статус УЕО.

Відповідно до положень п. 4 Статті 12 МКУ «Статус уповноваженого економічного оператора визнається на всій митній території України» [15], що з огляду на розглянуте вище визначення терміну УЕО в українському законодавстві, обмежує переваги статусу УЕО лише митною територією України географічно та українськими підприємствами за ознакою резидентства. Таке становище виникає завдяки тому, що МКУ [15] не містить норм щодо взаємного визнання статусу УЕО наданого іноземними митними адміністраціями, передбаченого п. 1.4.1. Рамкових стандартів ВМО [1].

Що стосується законодавства ЄС, то статус УЕО географічно та за резиденством поширюється на всі країни ЄС, незалежно від того, в якій країні особа його отримала, та за межі Союзу завдяки застосуванню системи угод про взаємне визнання статусу УЕО (угоди МРА за скороченням в англійській мові документах DG TAXUD).

У Розділі V «Взаємне визнання» Частини 1 Керівництва (див. с. 29) [12] систему угод про взаємне визнання статусу АЕО зазначено, як один з ключових елементів зміцнення і сприяння безпеці ланцюга поставок за принципом «з рук в руки». Така оцінка не буде виглядати перебільшенням, оскільки наявність в іноземного виконавця ланцюга постачання статусу учасника програми партнерства в торгівлі використовується митними органами ЄС в якості фактора, що зменшує оцінку ризику в алгоритмі автоматизованої системи аналізу ризиків.

Принцип взаємного визнання передбачає, що митна адміністрація в одній країні визнає статус УЕО, авторизованих в іншій країні.

У межах ЄС ця норма закріплена у МК ЄС (див. Стаття 38 (4) МК ЄС [17]) і використовується для всіх типів УЕО (митні спрощення – АЕОС за скороченням в англійській мові документах DG TAXUD та надійності та безпеки – АЕОС). Норма реалізується у напівавтоматичному режимі – для того щоб митні органи ЄС могли надати переваги відповідно

¹ Іншим негативним чинником затримки процесу імплементації положень Рамкових стандартів ВМО [1] у практику митної справи України можливо вважати переконання українського законодавця в тому, що спрощення для УЕО можуть бути лише «спеціальними» (див. Статтю 15 МКУ [15]). У той час, коли законодавець ЄС розглядає статус УЕО та пов'язані із ним переваги учасників уповноваженого ланцюга поставки товарів лише, як один із звичайних дозволів, що надаються митними органами особам, які сумлінно працюють у сфері міжнародної торгівлі товарами (див. на с. 21 Керівництва [12]).

до отриманого особою статусу, УЕО повинен задекларувати митниці свій код в Єдиній централізованій базі даних підприємств, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність на території ЄС (код EORI підприємства, див. с. 20 Керівництва [12]).

Що стосується країн поза межами ЄС («треті країни» у термінології Керівництва [12]), то за інформацією офіційного сайту DG TAXUD, ЄС уклав та реалізує угоди про взаємне визнання статусу УЕО з Норвегією, Швейцарією, Японією, Андоррою, США і Китаєм. Подальші переговори в даний час ведуться або будуть запущені найближчим часом з іншими найважливішими торговельними партнерами (інформація станом на 16.06.2017). Крім того, ЄС надає технічну допомогу ряду країн, щоб підготувати їх для створення національних програм УЕО [18]. При цьому, незалежно від договірної країни, в країнах ЄС статус УЕО з митних спрощень (АЕОС) не враховується за угодами про взаємне визнання (МРА) з третіми країнами (див. с. 10 Керівництва [12]).

Враховуючи вищевикладене, стає очевидним, що чинне українське законодавство має значно вужчий обсяг відносин, що регулюється із використанням терміну «УЕО» за рахунок відсутності в ньому норм про можливість взаємного визнання статусу УЕО, наданого іноземними митними адміністраціями на підставі відповідних міжнародних угод.

Висновки з проведеного дослідження. На завершення стисло зазначимо висновки даного дослідження:

1. За своєю сутністю визначення суб'єкта терміна «УЕО» в законодавстві України та ЄС майже тотожні, не суттєві відмінності пов'язані із різницею у міжнародно-правовій структурі України та ЄС.

2. Об'єкт регулювання терміна «УЕО» у визначенні МКУ відсутній.

3. Неможливість взаємного визнання статусу УЕО, наданого іноземними митними адміністраціями на підставі відповідних міжнародних угод не дає можливості залучення українських суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності до міжнародних уповноважених ланцюгів постачання товарів та розпочати роботу із ВМО та іншими міжнародними організаціями зі створення національної програми УЕО.

У підсумку можливо запропонувати внести у встановленому порядку зміни до Митного кодексу України з урахуванням положень Керівництва [12], виклавши в тому числі п. 1 Статті 12 МКУ [15] у такий редакції:

«1. Уповноважений економічний оператор – це особа, діяльність якої повністю або частково регулюється митним законодавством та визнана надійною відповідно до положень цього Кодексу, або на підставі положень міжнародних угод за участю України про взаємне визнання статусу уповноваженого

економічного оператора, згода на обов'язковість яких дана Верховною Радою України.

Особа зазначена у частині першій цієї статті має відповідати умовам та має право користуватися спрощеннями, встановленими цим Кодексом та/або положеннями міжнародних угод за участю України про взаємне визнання статусу уповноваженого економічного оператора, згода на обов'язковість яких дана Верховною Радою України».

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Рамкові стандарти безпеки та полегшення всесвітньої торгівлі Всесвітньої митної організації // База даних «Законодавство України»/ВР України. – 2005. – URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/976_003 (дата звернення: 16.06.2017).

2. Бережнюк І. Г. Митне регулювання України: національні та міжнародні аспекти: монографія. – Дніпропетровськ, АМСУ, 2009. 543 с.

3. Білоус-Осін Т. І. Процес становлення уповноваженого економічного оператора як суб'єкта митного права: міжнародний досвід / Т. І. Білоус-Осін // Адміністративне право і процес. – 2014. – № 2(8). – С. 181-189. – URL: <http://aplaw.knu.ua/index.php/arkhiv-pomeriv/2-8-2014> (дата звернення: 16.06.2017).

4. Вакульчик О. М. Кількісна оцінка якісних характеристик суб'єкта ЗЕД з метою надання статусу уповноваженого економічного оператора / О. М. Вакульчик, І. Д. Харламова // Вісник Академії митної служби України. Сер.: Економіка. – 2013. – № 1. – С. 12-23. – URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vamsue_2013_1_4.pdf (дата звернення: 16.06.2017).

5. Левченко С. Г. Інститут уповноваженого економічного оператора: новела законодавства / С. Г. Левченко // Митна справа: науково-аналітичний журнал з питань митної справи та зовнішньоекономічної діяльності; фахове видання. – 2011. – № 4. – С. 22-30.

6. Павленко Є. Б. З практики впровадження Рамкових стандартів безпеки SAPE // II Міжнародна науково-практична конференція курсантів, студентів та молодих учених «Митна політика та актуальні проблеми економічної безпеки України на сучасному етапі», 27 берез. 2009 р. АМСУ, м. Дніпропетровськ. – Д., 2009. – С. 44-46.

7. Пашко П. В. Митна безпека (теорія, методологія та практичні рекомендації) / П. В. Пашко. – О.: АТ «Пласке», 2009. – 628 с.

8. Пономаренко А. Підходи к формированию концепции развития транзитных грузовых перевозок по территории Российской Федерации // Право и экономика. – 2011. – № 5. – С. 48-52.

9. Рудая И. Л. Таможенное регулирование на таможенной территории Таможенного союза: о статусе и роли уполномоченного экономического оператора // Таможенное дело. – 2009. – № 4. – С. 27-28.

10. Сергійчик В. О. Актуальні питання запровадження інституту уповноваженого економічного оператора: зарубіжний досвід / В. О. Сергійчик // Юридичний вісник. – 2013. – № 2. – С. 166-172.

11. Терещенко С. С. Міжнародні стандарти щодо статусу уповноваженого економічного оператора /

С. С. Терещенко, Г. Д. Симонова, Г. О. Хабло // Митна безпека. Серія «Економіка». – 2010. – № 2. – С. 71-80.

12. Authorised Economic Operators [Guidelines, Approved by the CCC-GEN (AEO subsection) on 11 March 2016] // Authorised Economic Operators/DG Taxud. – 2016. – URL: http://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/resources/documents/customs/policy_issues/customs_security/aeo_guidelines_en.pdf (дата звернення: 16.06.2017).

13. Туржанський В. А. Особливості функціонування інституту уповноваженого економічного оператора в ЄС/В. А. Туржанський, Д. М. Хома // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2016. – Вип. 29. – С. 68-77. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2016_29_11 (дата звернення: 16.06.2017).

14. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами – членами, з іншої сторони // оф. сайт КМ України/КМ України. – 2014. – URL: <http://www.kmu.gov>

ua/control/uk/publish/article?art_id=248387631 (дата звернення: 16.06.2017).

15. Митний кодекс України: Закон від 13.03.2012 № 4495-VI // База даних «Законодавство України»/ВР України. – 2012 – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 16.06.2017).

16. Господарський кодекс України: Закон від 16.01.2003 № 436-IV // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 16.06.2017).

17. Regulation (EU) 952/2013 of the European Parliament and the Council, 9 October 2013, laying down the Union Customs Code. Official Journal of the European Union, L269/1, 10.10.2013, pp. 1-101.

18. Mutual Recognition // Authorised Economic Operators/DG Taxud. – 2016. – URL: http://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/resources/documents/customs/policy_issues/customs_security/aeo_guidelines_en.pdf (дата звернення: 16.06.2017).

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

PROVIDING OF COMPETITIVENESS OF THE AGRARIAN SECTOR OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF DEVELOPMENT OF EUROPEAN INTEGRATION

УДК 339.92:[338.43.009.12(477)]

Кицюк І.В.

к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин та управління проектами Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Фіщук І.О.

студент Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

У статті розглянуто основні тенденції та чинники розвитку аграрного сектора економіки України, проаналізовано рівень конкурентоспроможності українських підприємств АПК на світових ринках та обґрунтовано пропозиції щодо посилення конкурентних позицій українських підприємств на світових ринках агропродовольчої продукції.

Ключові слова: аграрний сектор, експортний потенціал, євроінтеграція, АПК, конкурентоспроможність.

В статье рассмотрены основные тенденции и факторы развития аграрного сектора экономики Украины, проанализирован уровень конкурентоспособности украинских предприятий АПК на мировых рынках и обо-

снованы предложения по усилению конкурентных позиций украинских предприятий на мировых рынках агропродовольственной продукции.

Ключевые слова: аграрный сектор, экспортный потенциал, евроинтеграция, АПК, конкурентоспособность.

This article explores the main trends and factors of the agricultural sector of Ukraine, the level of competitiveness of Ukrainian agricultural enterprises in world markets is analyzed and suggestions for strengthening the competitive position of Ukrainian companies in global markets of agricultural products are provided.

Key words: agricultural sector, export potential, European integration, agribusiness, competitiveness.

Постановка проблеми. Процеси інституціональних перетворень в аграрному секторі економіки України виступають одним із ключових факторів сталого розвитку держави та її регіонів, забезпечення продовольчої безпеки та підвищення конкурентоспроможності економіки в цілому. Нагальність питання загострюється через низьку економічну ефективність виробництва, необхідність його адаптації до умов глобального ринкового середовища, що пов'язані в першу чергу з відсутністю комплексного підходу до трансфор-

маційних процесів у даній сфері. Це зумовлено неврахуванням принципів системності, а також об'єктивних закономірностей розвитку державного регулювання через недостатність наукового обґрунтування формування господарських структур та взаємовідносин між учасниками в аграрному секторі економіки України.

Прагнення України інтегруватися до європейської спільноти зумовлює необхідність здійснення виваженої державної політики в різних галузях економіки у тому числі і в аграрному секторі. Така